

Nr 659

Av herr **Helén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 84, angående anslag för budgetåret 1956/57 till universitetskanslersämbetet, m. m.

I proposition nr 84 föreslår Kungl. Maj:t bl. a. viss förstärkning av universitetskanslersämbetets personalorganisation. Denna förstärkning tillmötesgår icke helt det av universitetskanslern — efter samråd med särskilda sakkunniga — framlagda förslaget till omorganisation av kanslersämbetet.

I sitt förslag erinrar kanslern om

”... att statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1955: 191 angående åtgärder i syfte att öka universitetens och högskolornas kapacitet m. m. bland annat pekat på den enligt utskottets mening tvingande nödvändigheten av att universitetskanslersämbetet snarast erhöle en sådan förstärkning av sin organisation och sina arbetskrafter, att det skulle bli möjligt för ämbetet att bemästra icke blott de alltjämt ökande arbetsuppgifterna utan även de nya uppgifter, som följde av åtgärder till upprustning i olika avseenden av under ämbetets överinseende ställda lärosäten. Det syntes vidare utskottet betydelsefullt att kanslersämbetets organisation anpassades även med hänsyn till sådana ämbetets åligganden, som avsåge rationaliseringssträvanden berörande den högre undervisningen. Utskottet hade därvid bland annat haft sin uppmärksamhet riktad på de frågor, som stode i samband med en fortlöpande granskning av föreliggande studieplaner i syfte att i möjligaste mån begränsa studietidens längd”.

Härtill fogar kanslern följande.

Med anledning av detta uttalande från riksdagens sida vill jag understryka att kanslersämbetet från och med nästa budgetår är i oavvisligt behov av den angivna förstärkningen av organisationen för att ämbetet skall kunna på ett tillfredsställande sätt fullgöra de arbetsuppgifter, som i alltmera ökad omfattning redan har lagts och ytterligare förväntas komma att läggas på ämbetet. Detta framstår som desto mera nödvändigt som ämbetet, organisatoriskt sett, sedan åtskilliga år tillbaka icke varit så rustat, som göromålsens antal och deras ofta komplicerade och tidskrävande art påfordrat. På grund av bristen på personal har åtskilliga uppgifter, som eljest normalt bort kunna utföras av ämbetets tjänstemän, i betydande utsträckning måst anförtros åt särskilda utom ämbetet stående, med till förfogande ställda medel ur åttonde huvudtitelns kommittéanslag avlönade arbetskrafter.

1955 års universitetsutredning, som redan framlagt flera förslag till en ofrånkomlig utvidgning av universitetens och högskolornas kapacitet och

under sitt fortsatta arbete har att ta ställning till krav om mycket betydande utvidgning av våra högsta lärosäten, framhåller i sitt yttrande över kanslerns förslag bl. a. att

”... den av kanslern föreslagna förstärkningen av kanslersämbetets organisation på intet sätt kan anses föregripa den prövning av universitetsförvaltningens organisationsfrågor, som utredningen kommer att företaga. Utredningen har nämligen den uppfattningen, att det föreliggande förslaget måste betecknas såsom ett minimiförslag med hänsyn till de omfattande uppgifter kanslerämbetet redan nu har. Under alla förhållanden måste kanslerämbetet enligt utredningens mening inom kort ges ytterligare personella resurser för att kunna motsvara de krav, som i ökad omfattning kommer att ställas på den centrala ledningen av universitetet och vissa högskolor. Utredningen vill starkt understryka, att kanslersämbetet icke utan vidare kan jämföras med ett centralt ämbetsverk av motsvarande omfattning, då universitetskanslern har en annan ställning än en statlig verkschef och förvaltningsområdet dessutom är särpräglat. Den för universitetsutredningen avgörande synpunkten är emellertid, att kanslersämbetet ges sådana resurser att det kan fungera icke blott som ett universitetens förvaltningsorgan i inskränkt bemärkelse — d.v.s. för handläggning av ärenden av i huvudsak löpande natur — utan även som ett initiativtagande och rådgivande organ i frågor rörande högre utbildning och forskning. Med den utveckling som pågår på dessa områden blir icke minst den sistnämnda uppgiften alltmer maktpåliggande. Utredningen tillstyrker sålunda från de utgångspunkter den har att anlägga kanslerns förslag”.

Jag delar universitetsutredningens uppfattning. Mot denna bakgrund förefaller det nödvändigt att kanslersämbetets omorganisation måste ske enligt den inom ämbetet uppgjorda, på ingående kännedom om och erfarenhet rörande ämbetets personalbehov baserade organisationsplanen. Kungl. Maj:ts förslag innebär icke någon nämnvärd förstärkning av ämbetets reserver i fråga om kvalificerad personal och ger icke heller möjlighet till en fast organisatorisk uppbyggnad av ämbetet. Jag beklagar därför att Kungl. Maj:t icke ansett sig böra taga ställning till det förslag till fördelning av arbetsuppgifterna inom ämbetet, som redovisats i en i samband med ärendets behandling upprättad promemoria. Arbetets rationella bedrivande inom ämbetet förutsätter rimligen en sådan organisatorisk uppdelning i två arbetsenheter, varav en med byråchefen och en med byrådirektören som chef, som svarar mot ärendenas fortsatta handläggning inom departementets statssekreteraravdelning och dess expeditionschefsavdelning.

Vad beträffar befattningen som kanslerssekreterare bör särskilt uppmärksammas att kanslerssekreteraren som en följd av universitetskanslerns fria ställning har att uppehålla chefskapet för kanslersexpeditionen.

Det förefaller naturligt att kanslern, med den ställning kanslerssekreteraren sålunda intar i ämbetets organisation, skall liksom hittills kunna på honom överlåta beslutanderätten i härför lämpade ärenden. En dylik beslutanderätt bör däremot knappast överlåtas på andra befattningshavare inom ämbetet (byråchef och byrådirektör). Med hänsyn till ärendenas ökade omfattning och den stigande svårigheten att överblicka de olika vetenskapsgrenar, som ligger under ämbetets överinseende, måste på innehavaren av denna tjänst ställas mycket höga krav. För att posten även framdeles skall kunna rekryteras med kompetent person fordras en mot tjänstens verkliga art svarande lönesättning. Det bör i sammanhanget erinras om att såväl kanslersbefattningen som kanslerssekreterartjänsten inom ej alltför många år måste nybesättas, varvid kvalifikationsgraden hos de personer som kan komma i åtanke för den senare befattningen torde vara beroende på den lönesättning som nu fastställs.

Under åberopande av vad i motionen anförts hemställer jag,

a) att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för universitetskanslerämbetet, som framgår av universitetskanslerns anslagsskrivelse av den 16 december 1955,

b) att riksdagen måtte besluta att godkänna därav föranledda ändringar i den av Kungl. Maj:t föreslagna avlöningsstaten för universitetskanslersämbetet från och med budgetåret 1956/57, samt

c) att riksdagen måtte anvisa till Universitetskanslersämbetet: Avlöningar härför erforderligt förslagsanslag.

Stockholm den 14 mars 1956

Gunnar Helén